

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermanni Conringii De Pace Civili Inter Imperii Ordines Religione Dissidentes Perpetuo Conservanda Libri Duo

Conring, Hermann

Francofurti ; Lipsiae ; Wittebergae, 1680

Sectio V. Argumenta initio allata diluuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9585

manis. Quod si imitarentur, non magis quam illi periclitarentur de jactura gratiæ & pacis humanæ: neque minus quam illi gratiam Dei & Pacem conscientiæ in tuto collocarent.

SECTIO V.

Argumenta initiò allata diluuntur.

Ad I.

Non est ex se illicitum.

Resp. esse ex se illicitam Pacem, qualem desiderant Protestantes, satis demonstratum est ex cooperatione tum directâ, tum indirectâ cum hæresi, ex injuriâ Creatoris & veræ Religionis; ex violatione Officii & usurpatione potestatis non competentis, ex comparatione cum mendacio & denique sensu ac exemplo Pontificum, SS. PP. veterisque Ecclesiæ. Quàm ergo *illicitum est in necessitate fidem negare, blasphemare, pejerare, adulterari, tam illicitum est cujusvis necessitatis aut periculi obtentu talem Pacem confirmare aut extendere.* Regula Juris in oppositum inducta procedit de illis, quæ jure positivo aut humano, non naturali & divino, sive secundum se prohibita sunt, ut exemplum Sabbati & jejunii ostendit.

Ad II.

Deus mala permittit.

Resp. Regiminis Divini exemplum suffragari permissioni primi & secundi generis, non tertii. Nam etsi Deus peccata dissimulat ad tempus, & subinde impedit, ne contra sapientiæ suæ ordinem mala & mali intempestivè tollantur, peccatis tamen nequaquam cooperatur. Neque enim ulli concedit impunitatem perpetuam, aut secluso fine majoris boni; neque libertatem peccandi legibus firmat, aut ad peccandum provocat, vel impellit, neque vitia virtutibus æquat, vel eodem loco habet, nec quicquam cum peccantibus paciscitur, nihil præterea contra officium supremi Domini & Moderatoris opti-
mi

mi maximi committit, cum peccandi libertatem naturæ rationali, quam liberam fecit, relinquit; ad bonum præmiis provocans, à malo suppliciiis absterrens, & nullâ in re potestatem incompetentem usurpans, qui quæcunque voluit, fecit in cælo & in terrâ. *His conditionibus si Cesar & Status permittant hæresin, quam tollere non possunt, Divina gubernationis exemplo rectè se defendunt.* Ex duobus enim malis minus eligendum esse, cum absque eligentis peccato fieri potest, & præstare aliquid quàm omnia perdere, nemo sanæ & bonæ mentis vel ambigit, vel negat. Si verò *minoris mali electio fieri nequeat, nisi cooperando peccatis, usurpando jus non suum, violando officium, aut aliter peccando, lucrum mundicum detrimento animæ non quærat, & perdamus omnia, ut seruemus Dei gratiam.* Ita faciendum esse nisi credimus, Christiani non sumus; & cum aliter facimus, Christianè non vivimus.

Ad III.

Zizania non evellenda.

Resp. I. Paterfamilias non prohibet absolutè ne eradicentur zizania, sed ne id fiat *cum periculo tritici*, id enim significat particula *forè*. Periculo isto cessante, & alio urgente, ne zizania triticum lædant, non est expectanda messis, sed maturè oportet evellere, teste S. Aug. l. 3. contra Parmenian. c. 2. & S. Th. 2. 2. q. 10. a 8. ad 1. Neque hujus rei *judicium pertinet ad Principes, qui etiam ipsi sunt serui, sed ad Patrem familias*, qui in terris non est alius, quàm Christi Vicarius sive Pontifex Romanus, ut notat Moldonatus in hunc locum Matthæi.

Resp. II. Urgente licet periculo tritici, non aliam zizaniorum permissionem à Patrefamilias injungi, quàm *primi & secundi generis*, quæ ad poenâ conniveat, & intempestivè impedi- entes coërceat, non *terti generis qua cooperetur*. Id verba aperte significant: *finite utraque crescere usque ad messem*. Non autem: spondete zizaniis absolutam impunitatem, vel publici juris autoritate ea in agros recipite, vel facite potestatem tri-

ticum opprimendi, vel ipsi in gratiam zizaniorum illud eradicare & zizania plantate; vel denique eodem pretio & loco utraque habete, & æquali cura custodite. Quæ omnia contra mentem & præceptum cœlestis Patrisfamilias, hæreticis, (qui præcipuè per zizania à SS. PP. intelliguntur) à Catholicis ejusmodi Pacem sancientibus, spondentur & præstantur.

Ad IV.

Vasa sacra vendi possunt.

Resp. I. Vasa sacra & quævis mobilia pretiosa Ecclesiarum, non solum propter pauperes, captivos, ædificia templorum & cœmeteriorum; juxta cap. Aurum II. q. 2. sed *pari & majori ratione, propter necessitates Imperii & præcipuè Religionis*, confringi, constari, & vendi posse ac debere; iidemque ex redditibus quoque Ecclesiarum & Ecclesiasticorum (legitima tamen autoritate) subveniendum esse. Quod hisce annis liberaliter fecerunt Ecclesiastici Status in Imperio & imposterum quoque pro viribus, etsi valdè accisis præstare parati sunt.

Resp. II. Prædia, pagos, oppida seu ditiones Ecclesiarum ad redimendam Pacem hæreticis concedi non posse, *simul enim per Regulam alti scilicet meri Imperii in Imperio receptam concedi deberet jus in animas*, Christi sanguine redemptas, ejusque baptismo initiatas, quibusvis vasis sacris pretiosiores. Neque enim loca subditis vacua capiunt Potestantes, sed hisce seducendis vel maximè inhiant. Qua eadem ratione etsi Ditiones Seculares hæreditate, vel alio Juris titulo acquirant, pacto tamen illis permitti non potest, ut hæresin introducant, & subditos reformem. Quare absque gravi peccato Status Catholicus Imperii hæreticum ditionis suæ hæredem scribere aut eam illi vendere non potest; per Regulam Religionis alto scilicet merito Imperio cohærentis, tradit eo ipso jus hæresin introducendi, & subditos pervertendi.

Secus est, *si Ecclesia, Monasterium, Pagus, oppidum situm in ditione hæreticâ Principis hæretici non habeat merum imperium,*

nec

nec immediatè Imperio subiaceat: hæc namque urgente gravi necessitate vel causâ videntur (autoritate tamen Ecclesiasticâ) concedi, aut vendi posse hæreticis; cum enim hu locis nec tale quidem jus, quale PAX Religionis tribuere fingitur, in Religionem competat, nullum hæreticis traditur.

*Ad V.**Ecclesiasticorum obligatio & Fundatorum intentio.*

R Esp. Episcopos aliosque Ecclesiasticos obligationi suæ & Fundatorum intentioni satis facere, si legitima autoritate, & causâ exigente, thesauros Ecclesiarum partemque fructuum, promptè & liberaliter in subsidium Religionis & Imperii conferant. Ad Ecclesias verò & animas hæresi ac diabolo seu tradendas, seu prodendas, non solum non obligari, sed salvâ obligatione & Fundatorum intentione in id consentire non posse.

*Ad VI.**Necessitas facit omnia communia.*

R Esp. Bonorum temporalium divisionem & appropriationem ex jure humano procedere, non autem curam & salutem animarum. Quare necessitas illas communes non facit, ut cum pagis, prædiis, oppidis in discrimen fidei & salutis conjici possint. Neque jura Religionis & Ecclesiæ, quibus subditi & bona Ecclesiarum subjiuntur, potestas Secularis intra spheram suam continet; ut adeò in illum recidere non possint, sub quâ nunquam fuerant. Quis fructus sequatur ex eo, quod sub pallio necessitatis publicæ bona Dei attrectentur, & in redemptionem Pacis impendantur, docet dolenda proximè elapsi sæculi experientia. Et notat Matth. T ymp. in Speculo boni Magistratus sig. 71. argm. 1 § Eadem inhumanitas circa fin. Et argm. 6. Licet hæretici Catholicique nominales à multis annis quidquid potuerunt detraxerint Ecclesiasticis, eoique de facto contra data olim privilegia gravarint, quod tamen

138 JUDICIUM THEOLOGICUM.

nunquam profuerit Reipublicæ vel Regno invasisse jura Ecclesiæ. Etsi enim (inquit) videatur ea in re aliquid commodi accedere statui politico, illud tamen postea magnis plerumque compensatur cladibus. Permittit enim Deus excitari bella intestina & externa, quibus Regiones vastantur, ærarium exhauritur, negotiatio avertitur, & pristina gentis gloria obscuratur. Adeo ut centies milliet plus damni accipiatur in poena, quam fuerit commodi in culpa. Hæc ille. Consideremus fructus amarissimos Pacis Pragensis Anno 1635. Et Amnistie Ratisbonæ promissæ Ao. 1641. Quibus uti magna pars patrimonii Christi Protestantium importunitati cessit, ita à prostituentium Catholicorum armis omnis Dei benedictio recessit. Id quod Gallorum felices erga Imperium successus, Germanorum autem Mars retrogradus, & Francisci Alberti Saxonis, Lamboii, Francisci Melonii, Archi Ducis Leopoldi Wilhelmi, aliorumque ad Reinfeldam & Witten Veierum acceptæ clades; Prysachi, Vberlingæ, Villæ Theodonis, &c. amissio Archi Episcopatum Moguntini Coloniensis & Trevirensis, Ducatus Julia censis; Episcopatum Monasteriensis & Paderbornensis, devastatio luculenter demonstrant. Qui rerum successus si cum S. Scripturæ sententiis & exemplis conferantur, evidens pector Christiano divinorum judiciorum ordinem piè contemplanti, Deo summopere displicere Catholicorum in prodigendum Ecclesiæ Patrimonium pronitatem.

Ad VII.

Absque hoc remedio PAX desperanda.

Resp. neque cedendum esse Ecclesiasticis cum læsione conscientie, neque Pacem desperandam Germanis. Quam enim mundus dare non potest, aut non vult, Deus dabit, si magnâ divini auxilii fiducia quæramus imprimus regnum Dei, & justitiam ejus. Vel enim concedet victoriam de hostibus, vel animos inflectet ad Pacem non iniquam, si ab ejus legibus desistere, ejus Patrimonium ac Honorem prodigere cessemus.

Vin^o

Vin' recens exemplum? Cum ab uno alterove mense Summus Pontifex conclusum Francofurtensium Deputatorum super anticipatione effectus suspensivi Amnistiae & prostitutione bonorum Ecclesiasticorum improbasset, cum S. Cæs. Majestas eidem concluso subscribere non minus constanter quam pie renuisset, cum Electores Catholici re paulò accuratius discussa, menteque mutata in favorem Ecclesiae propendere ac causam Piarum Foundationum S. Cæs. Majest. commendare animum induxissent; Mox ipsa Catholicorum fortuna in melius mutata & ad Düttlingam 24 Novembris, Anno Christi 1643 insigni miraculo contra copias Gallo Weinmarias nobilissima Victoria parta fuit. Quasi intento digito Catholicæ Republicæ Capitibus ostendere voluisset Deus, successus armorum feliciores non à prostitutione sed à defensione Ecclesiarum pendere. Id quod prudenter notavit Cardin. Baron. Annal. Ecclesiast. lib. 5. ad Annum 432. n. 3. Dum scribit: Ecclesiae Religionis & jurium Ecclesiasticorum defensionem solidum esse ad sustinendam Imperii molem fundamentum ac sustentaculum, quo si careat, corruat necessè est. Idque cum in aliis mundi proceribus, tum evidenter in Regibus Francorum ostendi posse ait. Quamdiu enim defensores Ecclesiarum & rerum Ecclesiasticarum vixere Francorum Reges & Imperii Principes, ut Pipinus, Carolus Magnus, Ludovicus Pius, & alii, qui legibus, armis, multoque sanguine bona Ecclesiastica illibata servarunt, felices illi fuerunt, eorumque hostes victi, jugo submissi, nomenque Francorum summa gloria toto orbe diffusum; ubi verò direptione rerum Ecclesiasticarum, adversus Deum conflatum est bellum, imbelles populi, Reges socordes, & obtusa eorum facta sunt arma. Ut pluribus exemplis ostendit idem Baron. lib. 10. Annal. ad an. 545. num. 33.

Certe quantumvis Imperio necessaria & optabilis sit PAX tamen facultatem Rempublicam mediis illicitis pacificandi & conservandi, Deus nulli Principi aut Magistratui concessit.

S ;

Nec

Nec revocat Christus, quod dixit Matth. 16. v. 29: *Nihil prodesse homini, si universum mundum lucretur, anima vero sua detrimentum patiatur.* Nec S. Paulus, quod scripsit: *non esse facienda mala, ut veniant bona.* Est bellum grande malum, scelerumque compendium, eoque deterius, quo diuturnius, sed non sicut cuneum cuneo, peccata peccatis pellere fas est; & præstat, vel maxima mala ferre, quàm minimum facere.

Ad VIII.

Bona intentio.

Resp. Pacem illicitam non magis exusari bonâ intentione, quam furtum animo dandi Eleemosynam, aut adulterium cum hæreticâ animo ipsam convertendi ad fidem. Inordinatio quidem, & pravitas ejusmodi Pacis, per accidens se habet ad intentionem paciscentium, ut in omni peccato contingit, teste S. Th. 1. 2. q. 72. a 1. *Nemo enim intendens ad malum operatur,* ait S. Dionysius cap. 4. de Div. nomin. (mallet quippe fornicator, aut posatur abesse deformitatem culpæ à delectatione Veneris & potûs, quam quærit) *quia verò ejusmodi pravitas sive deformitas, per se conjungitur actui fornicationis & in proposito conditionibus desideratae Pacis, ut demonstratum est: ideo bona intentio non excusat fornicantes, aut se inebriantes, adeoque nec ita paciscentes.*

Secus est de justo bello, aliisque similibus. Mala enim his adjuncta, non solum *per accidens se habent respectu operantis, verum etiam operationis*, quæ ex se benè fieri potest. Sic bellum justum gerere, ex se non est latrocinari, prædari, libidinari: sed Republicam defendere, vel injurias & damna legitimâ autoritate vindicare, quod ad officium justitiæ pertinet. Pacem autem, qualem desiderant Protestantes, sancire, ex naturâ actus & objecti est cooperari hæresi, eam veræ fidei exæquare, usurpare potestatem non suam, Officium denique & jusjurandum violare, quæ non per accidens, sed secundum se sunt illicita.

Neque

Neque juvat hæc metu majoris mali ab invitis fieri, quique hæresim maximè detestantur. *Est enim hoc quidem bona mentis indicium, quod non potest non laudari*, ut Cardinalis Hofius respondit Paulo IV. sed metus peccatum quidem minuit, non tamen tollit: neque enim præceptum fidei non violat, qui metu mortis sacrificat Idolis, quæ mente detestatur, licet minus peccet, quàm si eadem Deos putaret. Neque Petrus non peccavit, quia ex metu Christum non animo sed verbis, negavit. Et si igitur *Catholici cum Protestantibus juxta votum illorum paciscentes, animo hæresim non approbent: at re ipsâ tantum eidem concedunt exterius, quantum non nisi vera fidei debetur, ideoque peccant.*

Quod verò dicitur, multa in favorem Catholicæ Religionis hæc Pace contineri, est *excusatio in digna Christiano*, qui à Christo didicit *neque totius mundi lucrum cum detrimento anime sive peccato esse quarendum, & à S. Paulo, non esse facienda mala, ut veniant bona.* Neque fas unquam fuit peccata peccatis compensare. Non absolvitur iudice Deo adulter, qui elemosynis, aliisque piis operibus turpitudinem exbusat, in quâ perseverat. Nec denique favor Religionis est solidus, cum hæresis illi æquatur, aut in periculum tantò nocentiùs, quantò speciosiùs, conjicitur.

Ad IX.

Exempla.

§. I.

De SS. Joanne Papa I. & Anathasio.

Resp. Gravissimam injuriam fieri *S. Joanni Papa* inde evidens est, quod calumniam refutat epistola ab ipso ex carcere scripta, quam allegavimus *RAT. 8. §. 2.* & Gregorius Turonensis ejus seculi scriptor, cap 40. de gloriâ martyrum; afferens, *Joannem cum ad Episcopatum venisset, summo studio hæreticos execratum, Ecclesias eorum in Catholicas dedicasse*
Neque.

Neque Theodoricus eum carcere & morte multasset, si Arrianis Ecclesias, uti injunxerat, impetrasset. Suscepit Joannes iussu Regis Legationem pro Arrianis eodem animo, quo Mater Machabæorum 2. Machab. cap. 7, *Antiocho Rege suadente, ut filio adolescentiori, qui solum carnificina fratrum supererat, fieret in salutem, per ironiam se obsecuram promisit: idq; mox gravissimis ad constantiam monitis re ipsâ demonstravit.*

S. Athanasius Constantino viribus impar, sapienter dixit se Arrianis templum Alexandria concessurum, cum præsertim inde majus bonum speraret, si vicissim pro Catholicis templum Antiochiæ obtineret: quod advertentes Arriani, permissionem templi Alexandrini libenter remiserunt. Neque, si hæretici ex aliquâ Urbe penitus expelli nequeant, nihilque præterea in præjudicium Religionis illis tribuatur, illicitum erit, *aliquod templum exercitio hæresis assignare;* ubi minori cum Catholicorum periculo & exacerbatione suâ, quàm in privatis ædibus, convenient: *Locum enim valdè extrinsecè se ad peccatum habet; ideoque licere meretrici aut usurario domum locare cum aliis tenet Sanchez tom. 1. lib. 1. in Decal. cap. 7. num. 20. Quod de templo quoque, exemplo Athanasii inductus, concedit Malderus, 2. q. 10. a. 11. eo nominatim casu, quando hæretici multa loca munita occuparunt, in quibus & ex quibus multos corrumpunt: admissuri in illis exercitium Religionis Catholicae, si aliqua ipsis vicissim Ecclesia relinquatur* Quod non magis illicitum est, quàm cum urgente necessitate templa in propugnacula, vel alios profanos usus convertuntur.

Exemplum Concilii Basileensis, ut nihil dicamus de ejus auctoritate, plus non probat, quàm simplicem tolerantium ad breve tempus. Neque enim exercitium suæ sectæ Hussitis sine gravi incommodo Basileæ tum negari potuit.

§ II.

De Imperatoribus.

Resp. Imperatorum *antiqua exempla gratis produci.* Nam qui

qui libertatem Religionis permiserunt, vel Christiani non erant, ut Julianus Apostata, vel Hæretici, ut Constantius, vel necessitate aut incautis consiliis impulsus, eam aliquamdiu concesserunt, ut Jovianus, Gratianus, Theodosius, Honorius. Equibus Gratianus & Theodosius unà cum Valentiniano, *seu necessitate cessante, seu facti pœnitentes*, severissimas postea leges adversus hæreticos tulerunt, quæ hodieque extant, c. de Summa Trinitate. c. de hæreticis, l. 2. Idem ab Honorio factum supra memoravimus sect. 4. rat. 8. §. 3. Qui perpetuam cum hæreticis Pacem, eaqve ratione quam hodie desiderant Protestantes, pepigerit, Imperator aut Princeps Catholicus, ante Tractatum Passaviensem & Pacem Religionis nullus potest commemorari. Hæc Pax fax fuit mali exempli præluceus aliis Principibus, qui hac in re deliquisse, aut delinquere videntur.

Ferdinandi I. & Catholicorum Statuum in fancienpa Pace Religionis consilium comprobare, nos prohibent lacrymæ, quas teste Cardinale Hosio, idem Ferdinandus, cum ei subscriberet, fudit; Argumenta itidem ex certissimis Scripturam ac Theologiae, principiis, SS. Patrum, Veterum Catholicorum, Summorum præcipuè Pontificum autoritate stabilita, à nemine verò hucusque convulsa.

Nuncium Apostolicum à PP. Societatis JESU persuasum Anno 1666. confirmationi Pacis Religionis non contradixisse, vanum est. Protestationis enim coram Notario & Testibus factæ exemplum authenticum supra Rat. 8. §. 2. allegatum, in Archivio Episcopatus Augustani extat. Fortè id effecerint, ne publice Protestatio fieret cum perturbatione & scandalo; Id enim verba Nuncii supra allata innuunt. Si plus dicti Patres suasere, solâ temporum necessitate sibi proposita, Pacis autem qualitate non explicatâ, nec intellectâ, falli potuerunt. Minus verisimile est, *Petrum Canisum beatæ memoria virum*, huic Paci patrocinatorum: cum enim is Cardinali Ottoni & Episcopo Augustano unice carus, & Magistri Spiritualis loco fuerit, uti-

T

que

que ei persuasisset, ne Protestationi Ann. 1555. tam constanter sisteret, & toties tum in aliis, tum in illis ipsis Comitibus Anno 1556 eandem aut ipse repeteret, aut per suos Legatos repeti mandaret.

Pax Pragensis, quatenus certis annis definitur, improbanda non est. Quatenus autem Pacem Religionis, præcipue verò Regulam alti scil. meri Imperii confirmat, & hæreticis quosdam Episcopatus, seu bona Ecclesiastica à Catholicis recuperata, restituit, aliasque conditiones hæresi cooperantes vel usurpationem potestatis non competentis continet, nostro suffragio absolvi non potest. Ob quas easdem causas nec de Amnistia super conclusa mitius nobis sentire fas est: utpote in qua PAX Religionis & Pragensis quoque stabilitur, aliaque statuuntur, quæ veteri Christianæ Theologiæ repugnare, neque esse potestatis Imperialis demonstratum est. Theologi consultores quicunque fuerint veniam dabunt, si illorum opinationes SS. PP. Veterum Catholicorum, & Pontificum maximè auctoritati, receptisque Theologiæ principiis, postponantur.

Et si credimus non paucos, præsertim exteros, aliter pronuntiaturos, si Pacis Religionis, & conditionum tum illi tum nuperæ Amnistie insertarum, plenam solidamque notitiam haberent. Certè agi solum de sex scilicet Wirtembergiæ monasteriis, ut aliqui jactant, est glaucoma, quod suis alienisque oculis objiciunt, qui verum nec ipsi videre nec ab aliis videri volunt.

Quod ajunt Amnistiam esse instar potionis amaræ, quæ Religio & Ecclesia, ne penitus intereat corpus mysticum conservari debeat, minimè nobis persuadent, hanc seu similitudinem seu Parabolam esse Evangelicam. SS. Patres, Doctores Veteres, Summosque imprimis pontifices, quos Religionis Ecclesiæque vulneribus curandis Deus semper adhibuit, credimus esse medicos tam peritos, ut nihil causæ sit, cur aliis credamus esse pharmacum quod isti dicunt esse venenum. Non invidissent sancti Viri & Summi Pontifices sanitatem Provinciis

ciis

ciis hæresi infectis, si ejusmodi Pacem judicassent cum salute paciscentium posse consistere.

Censuerunt illi, censentque hæc foedera esse illicita, Divinisque legibus adversa. *Afferant aliquam causam idoneam hæsterni, hodierniq; Theologi, qua conscientia tranquillanda sufficiat cur in re tam gravi ipsis potius credere debeamus quam Sanctis Patribus, supremisq; à Deo constitutis Religionis moderanda, conservandeq; Antistitibus.* An quia aliter Religio conservari nequi? Atqui juxta doctrinam Christi præstat totius mundi lucrum negligere, quàm illicitum quid admittendo animæ detrimentum incurrere. Nec speciem veri habet, Deum aliis potius, quàm illis, quos Ecclesiæ suæ dedit Doctores ac Pastores, legitima Religionem conservandi consilia inspirasse. Nec Ecclesia ideo peribit, si peccatis nostris exigentibus, Deus à Germanis auferat Regnum suum, & det genti facienti fructum illius. Non transiliamus limites à SS. Patribus, Summisq; Pontificibus constitutos, & si vires nostræ non sufficiant, curam Religionis Ecclesiæque conservandæ ei relinquamus, qui dixit, neque portas inferni adversus eam prævalituras.

Non deniq; culpam in illos conjiciamus, quorum licet facta aut consilia forent alit quàm deberent, quæcunq; tamen dixerint nobis licere vel non licere, facienda vel non facienda esse, Christus præcepit. Etsi de illis, quorum potius sinistram suspicionem quàm notitiam habemus, quæque non sunt nostri fori, judicare temerarium est. Emendemus errores à nobis commissos, culpasque in Pace & Bello contractas, & apparebit nos reos esse, non illos, qui remedia adhibuerunt quæ potuerunt, alia adhibitori, si locus & spes fructus fuisset.

§. III.

De Judæis, Usuris & Lupanaribus.

Resp. Judæos ideo tolerari ab Ecclesia, quia testimonium fidei nostra habemus ab illis, licet fidei hostibus, & quasi in figura per ritus suos nobis representant quod credimus, ut docet S. Th.

12.q.10. a.11. Accedit eos in fine mundi credituros, ut vaticinas-
tur Oseas cap.3. & ex illo tradit S. August. lib.18. de Civ. cap.28.
ideoque hanc etiam ob causam rectè tolerari, cum in magnam
Christianæ Religionis gloriam illud sit redundaturum. Deni-
que est hæc *simplex solum tolerantia*, absque omni illicitâ coo-
peratione. Neque enim Judæi æquantur Christianis, sed ha-
bentur infames; neque ulla fit ipsis potestas Christianos per-
vertendi, aut Christianis ad ipsos deficiendi: neque alia conce-
duntur, qua hæretici sibi concedi volunt.

Usuras Judæis præsertim, licite permitti; tum ut alii ab hoc
peccato velut infami abstineant, tum ut pauperes Christiani
habeant unde in necessitate mutuuum sumant, credimus cum S.
Th. 2. 2. q. 78. a. 4. *etsi fatendum sit graviter sæpè in hac permissio-
ne peccari*, cum legitimarum causarum defectu, tum immo-
deratas usuras tolerando, tum denique lucrum injustum inde
quærendo. Est verò latum discrimen inter Pacem, de qua agi-
mus, & hanc permissionem si legitimè fiat. Directè enim non
permittitur usura Judæis, sed mutui acceptio Christianis; quæ
uti & ipsa mutuatio, est actus secundum se licitus: *etsi usura-
rius sumat inde occasionem peccandi, ex malitia cordis sui.* Indu-
cere quidem hominem ad peccandum nullo modo licet; uti tamen
peccato alterius ad bonum, licitum est. *Quia & Deus utitur o-
mnibus peccatis ad aliquod bonum.* ait S. Th. 1. cit. Sic S. Augusti-
nus Epist. 154. Publicolæ respondit: *licere uti juramento ejus,*
*qui jurat per falsos Deos. Idem faciens, non peccato illius se so-
ciat, quo per demonia juravit, sed pacto ejus utitur bono, quo fi-
dem servavit.* Diversa ratio est Pacis, quam Protestantes vo-
lunt. Hæc enim, cum sit cooperatio cum hæresi, exæquatio
ejusdem cum Religione Catholica, impulsio animarum in
ruinam spiritualem: usurpatio juris non sui, volatio officii, &c.
non est usus peccati alieni, sed commissio proprii.

Lupanaria ad retrahendos homines à gravioribus flagitiis,
quæ aliàs quibusdam locis invalascerent, tolerantur absque
omni cooperatione illicitâ. Neque enim libidini detrahitur
infa-

infamia, nec frequentantibus lupanaria portæ patent dignitatum; neque libertas datur quæquam ad ea compellendi, aut integras Civitates, Oppida, Ecclesias, Monasteria in lupanaria convertendi. Sed ne omnia inficiant, aliqua aræ conceduntur, fimetis & haræ porcis, imposito etiam tributo, ne magis alliciat gratuita peccandi licentia; neque impediuntur parentes alique, quò minùs liberos inde avocent, aut delinquentes castigent. Multa ad hæc præclare sunt instituta pluribus locis, quæ ad lupanarium odium & emendationem delinquentium valeant, ut domus erectæ pro pœnitentibus, &c. secus se habet PAX quam suspirant protestantes, ut ex dictis manifestum est. Ut verò in permissione lupanarium graviter aliquando peccari posse, aut solere non negamus; ita ejusmodi permissionem, si quidquam cooperationis habeat, non excusamus.

§. IV.

De Consilio Reboami, 3. Reg. 12.

Resp. Calumniam esse, non exemplum. Juvenes & Collatanei consilium Robamo dedere, cui obsecutus se & totum ferè Regnum perdidit; *non Religionis, sed stultæ in subditos severitatis causa.* Consilii de non sancienda Pace cum hæreticis, qualem ipsi extorquere volunt, autores sunt, Christus magni Consilii Angelus, S. Paulus, S. Ambrosius, S. Chrysostomus, universæ Africæ Episcopi Catholici, S. Joannes Papa I. & Martyr, Paulus III. Paulus IV. Pius V. Urbanus VIII. Quorum auctoritatem juvenilis consilii stultitiâ infamare nefas judicamus. Suffragantur ad hæc nobis ab antiquo piissimi Impp. & semel atque iterum universi Catholici Imperii Status; denique Catholici Status Hungariæ, omnesque Theologiæ Veteris, solidæque sectatores.

Injuria ve. ò est, infelices successus, præsertim ab Anno 1630. his Theologis adscribere. *Non magis illorum rei sunt, quam Christus furtorum, preditionis, & suspendii Juda, quia ad Consilia Exangelica & Apostolatum illum vocavit.* Quid juris Religio Ca-

tholica habeat in Imperio, quod Officium Cæsaris sit in eo, jure asserendo tuendoque, liberè & solidè exposuerunt. Non hinc fluxerunt infausti successus, sed ex victoriarum abusu, divitum luxu, perfidiâ, & partim desidiâ vel imperitia, pulcherrimarum occasionum neglectu, commeatum rerumque necessariorum nulla provisione, quæ res plures exercitus consumpserunt, quàm hostis cadere potuisset; licentia item militari neglecta nec audita, per quam justissimum bellum in publicum latrocinium degeneravit, aliis denique causis, quas non perinde explicare atque cogitare fas est.

Ad X.

Sententia probabilitas.

Resp. I. *non esse sententiam, sed opinionem*, nullâ ratione Theologica, neque auctoritate legitima, sed præjudiciis ex Pace Religionis conceptis male nixam Rationes allatas veritatis larva detracta falsitatis convicimus Auctoritatem, si qua ostenditur, elidit auctoritas Summorum Pontificum, SS. Patrum & DD. qui ante Pacem Religionis scripserunt. *Neque postea quisquam Theologus produci potest*, qui condiciones ejusmodi Pacis examinaverit & scripto publico probaverit. Præcipuas egregiè refellit *Cardinalis Hosius* in suo ad Paulum IV. responso, quem secutus est *Antonius Possevinus* in Ep. ad Stephanum Regem Poloniæ: Libertatem Religionis Statibus Imperii in dicta Pace concessam, veluti illicitam operosè refutat *Franciscus Burkardus* Archi Episcopalis & Electoralis quondam Colonia Cancellarius, in *Autonomia Germanica*, to. 2. quæst. 3. principali.

Eandem Pacem Religionis damnat, ejus nomine licet non expresso *Martinus Becanus* in Manuali ejusq; Compendio lib. 5. cap. 16. num. 1. *Hac duo distincta sunt. at, 1. Princeps Catholicus concedit suis subditis ut fiant hæretici, vel introducit hæresin, vel introductam confirmat & ratam habet, vel alio quocunque modo positive in eam consentit, & cooperatur.* Princeps Catho-

cus

cus concedit suis subditis, ut fiant hæretici, vel introducitur hæresis, vel introductam confirmat & ratam habet, vel alio quocumque modo positivè in eam consentit & cooperatur. Princeps Catholicus solum permittit, seu tolerat hæreticos in sua Provincia. Princeps nullo modo licitum est: quia hæresis est peccatum, & quidem majus peccatum, quàm furtum, homicidium, adulterium. At Princeps nullo modo potest concedere suis subditis, ut fiant fures, homicidæ, adulteri, neque potest introducere ejusmodi peccata in suam provinciam, neque introducta confirmare & rata habere, neque alio quocumque modo positivè in ea consentire & cooperari. Ergò idem de hæresi dicendum est. Nemo dubitat. Atqui per Pacem Religionis conceditur Statibus & subditis Imperii, ut auctoritate Juris publici fiant hæretici: per eandem Cæsar Statusque Catholici Protestantes in hæresi introducenda juvant: ejus introductionem ratam habent: aliisque modis positivè in eam consentiunt & cooperantur, uti hæcenus demonstratum est. Ergò secundum Becanum nemo dubitat, Pacem Religionis, & quamvis ei similem, quaque illa confirmatur, esse illicitam, Neque hic autor in contrarium nisi injuria allegari potest. Altera enim permissio, de qua postea agit, quamque admittit, non est nisi primi & secundi generis.

Tannerus cum neque affirmet, neque neget, pro neutra parte stat. Alii autores qui permissionem hæresis, ejusque permissionis pactum licitum putant, nullâ adhibitâ distinctione, vel de permissione primi & secundi generis intelligi debent, vel hæc distinctione non observata in errorem lapsi sunt.

Quod contigit autoribus compositionis Pacis. Non attentâ enim multiplici cooperatione, aliisque vitiis, quibus PAX Religionis laborat, eam specie licitæ permissionis decepti, excusarunt: inter Jurisconsultos tamen non Theologos nomen suum professi. Sed nihil præsidii est in hoc libro, tum quia præcipuus autor, testimonio fide digno, hanc pro Pace Religionis sententiam ante mortem retractasse comperitur; tum quia alius Vir præstantissimus, ejus laboris pars non pauca, asserit, sibi semper visum

visum: non posse perpetuitatem Ecclesie Catholicae propriam, hæresis per pactum perpetuum & absolutum quale in Pace Religionis continetur licite concedi; tum denique, quia ob aliquot ejusmodi de memorata Pace assertiones gravem in Liber Romæ censuram subiit, teste Reverendissimo in Christo Patre ac Domino, D. Sebastiano, Episcopo Adramytteno, Cathedralis Ecclesie Augustanæ Suffraganeo & Canonico, qui Romæ fuit Legatus Illustrissimi Episcopi Augustani, cum is liber eò perlatus est.

Resp. II. Etsi mens nostra non sit, seu Principes seu Theologos contrarium sentientes condemnare, utpote quos credamus bonâ fide in re tam arduâ, neque satis antehac explicata, excusari posse, sciamus quæ gloriosum Martyrem Cyprianum cum suis collegis de Baptismo Hæreticorum longè aliter sensisse, quàm Fides Catholica permittat, eumque hunc quasi nævum candidissimi sui pectoris cooperuisse ubere charitatis: dum unitatem Ecclesie toto orbe crescentis & copiosissimè defendit, & perseverantissimè tenuit vinculum Pacis, ut ait S. Aug. ep. 48. Non possumus tamen, quæ principia juris naturalis ac divini à puero audivimus, & ex Scripturis, SS. Patribus, solidaque Theologia hausimus, non loqui, neque consulti aliter quàm secundum ea respondere.

Resp. denique III. Ea quæ adversus Pacem, quam desiderant Protestantes, protulimus ac respondimus, recte Scholastica dici, id est vere Theologica: ex propriis nempe Christianæ Theologiæ, quæ in Scholis tradi deberet, fundamentis, Scripturarum, SS. Potrum, Summorumque imprimis Pontificum sensu & exemplo derivata. Quæ cum seponuntur, quid Theologus ex Theologia producturus sit, aut quam Christianus conscientie regulam secuturus, non apparet.

Non sunt verò argumenta nostra convitio inanis speculationis, quo docentium, non suo vitio, Theologia sæpius infamatur, obnoxia. Hæc enim principia,

Non esse lucrum mundi quærendum cum detrimento animæ;

Non

- Non esse facienda mala, ut veniant bona;
- Non licere cooperari malo seu directè seu indirectè;
- Non exæquandam esse hæresin veræ Fidei;
- Non compellendum quenquam ad ruinam spiritualem;
- Non usurpandam potestatem non suam, sive incompetentem;
- Non violandum officium & juramentum;
- Non agendum frustratorie seu fallaciter;
- Non discedendum à sententia Veteris Ecclesiæ, SS. PP. Summorumque Pontificum:

Praxin Christianæ vitæ & Theologiæ continent. Ab his qui recedit, praxin peccandi, & tandem à verâ fide deficiendi aut docet aut discit. Hæ sunt Theses, quas ad hypothesin (conditionum Pacis à Protestantibus desideratæ singillatim explicatarum) revocavimus: dicta principia per eas apertissimè violari demonstrantes. Quæ si in hæc materiâ contemnimus, nihil causæ est, cur in aliis ea sequamur.

Nec quisquam dixerit: hæc si sciant Protestantes, nullam Pacem inibunt. Istud enim ipsum fidei & Catholicæ veritatis profitendæ præceptum, ejusque implendi tempus est, ut eum inimici Crucis hæresin dignitate, defensione, libertate, perpetuitate veræ fidei exæquari volunt, eaque in ejus contemptum postulant, quæ eidem adversari sciunt, constanter abnuamus.

Certè Lutherani & Calviniani Principes, non credunt Religioni Catholicæ libertatem, qualem ipsi postulant pro suis sectis, à se in suis ditionibus salvâ conscientiam ullo casu posse permitti. Quod sapienter in sua protestatione Status Catholici Hungariæ admonuerunt. Quo autem jure nos concedimus falsitati, quod ipsi negant veritati?

Nec denique causentur Pseudopolitici & Theologi hæsterni, necessariam nunc esse ejusmodi Pacem Religioni & Imperio. Nihil necessarium vel utile putat Christianus, quod non idem sit licitum & honestum. Verissimè dixit Cicero lib. 3 de Officiis, *homines pervertere ea quæ sunt fundamenta natura*

eum utilitatem (imò & necessitatem) *ab honestate sejungunt*. Indignum est arbitrari, necessitatibus publicis, quas plerasque ipsi fecimus aut facimus, non posse aliter subveniri, quam dispendio Religionis, pro quâ omnia dispendia subeunda forent.

Fiat sanè *PAX*, sed licita: nullâ cooperatione cū hæresi, nullâ caritatis Dei & proximi, nullâ denique juris non sui, & officii sui violatione infamis. Noverint Protestantes sectam suam tolerari, Catholicæ autem Religioni æquâri non posse nec debere. Id nisi agimus, *non ita confitemur Christum coram hominibus; ut digni simus, quos ipse confiteatur coram Patre suo, qui in cælis est.* Matth. 10. v. 32.

Nunquam deerit Divina Majestatis auxilium Principi, causam illius fideliter agenti. Quod si maximè tanta vis, tantus etiam esset furor multitudinis, ut sine discrimine ipse Christiani Regis Officio fungi non possit, si cuiquam alteri, sibi maximè Principes dictum existimare debent: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum qui & animam & corpus potest perdere in gehennam. Hunc qui timet, mortalium timet neminem, nam & defensum iri se illius protectione non dubitat, si sic illi visum fuerit expedire. Hæc si fortè minus defendatur, ut effugiat supplicia majora, non gravatim perferet minora; cum præsertim certo persuasum habeat, illa tantis æternæ gloriæ præmiis iri compensatum, ut eorum contemplatione suus cuique spiritus vilis esse debeat. His verbis Cardinalis Hosius, excusationem FERDINANDI I ex prætensâ necessitate condendæ Pacis Religionis petitam refutavit. Quibus nihil præterea adjiciendum putamus.

SECTIO VI.

Doctrina hæctenus tradita de Pace cum hæreticis
in certas Regulas redigitur.

Licet